REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev
Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport
Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj
Interesna skupina lokalnih interesov

5

Številka: 213-04-2/2018/
Ljubljana, 8. 5. 2018

Komisija Državnega sveta za državno ureditev, Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport, Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj in Interesna skupina lokalnih interesov so na skupni seji 20. 4. 2018, na podlagi 16. in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) ter prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F), obravnavale pobudo državnega svetnika Bojana Kontiča za obravnavo odprtih vprašanj integracije tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in sprejele naslednje

S K L E P E :

1. **Komisija za državno ureditev, Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport, Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj in Interesna skupina lokalnih interesov (v nadaljevanju: komisije in interesna skupina) so se seznanile z odprtimi vprašanji integracije tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in s težavami, s katerimi se pri svojem delu srečujejo lokalne skupnosti in pristojne državne ter lokalne institucije.**

2. **Komisije in interesna skupina predlagajo, da Vlada ustanovi medresorsko delovno skupino za pripravo programa integracije tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Sloveniji, ki naj opredeli aktivnosti in program ukrepov države na področju integracije tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Sloveniji in finančne okvire za njegovo izvajanje oz. okrepi sodelovanje vpletenih resornih ministrstev in dopolni delovanje Sveta za integracijo tujcev.**

3. **Komisije in interesna skupina predlagajo tudi, da država k sodelovanju pri oblikovanju ukrepov in politik za uspešnejšo integracijo tujcev v slovensko družbo povabi oz. okrepi sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in deležniki s področja gospodarstva, vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zdravstva ter pri tem upošteva tudi opozorila in predloge, navedena v obrazložitvi.**

4. **Komisije in interesna skupina predlagajo, da se Državni svet na eni od prihodnjih sej seznani s problematiko integracije tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.**

Obrazložitev:

I)

Komisije in interesne skupine so se na pobudo državnega svetnika in župana Mestne občine Velenje Bojana Kontiča (v nadaljevanju: pobudnik) seznanile s problematiko tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Sloveniji pri njihovem vključevanju v lokalno okolje, z namenom iskanja sistemskih rešitev za odprta vprašanja integracije tujcev (iz držav, ki niso članice EU) v zvezi z (ne)poznavanjem slovenskega jezika in s tem povezanimi težavami v vsakodnevnem življenju tujcev in njihovih partnerjev ter otrok, ki pridejo v stik z javnimi storitvami (npr. v zdravstvenih domovih, šolah, vrtcih, centrih za socialno delo, itd.), ter vprašanja v zvezi s problematiko prijavljanja velikega števila tujcev na istem naslovu.

Medtem ko občine nimajo nobenega vpliva na urejanje navedene problematike, se prav lokalna okolja soočajo z največ težavami pri vsakodnevni komunikaciji s tujci, ki poznajo zgolj svoj materin jezik (predvsem gre za albansko in makedonsko govoreče osebe) in imajo zato težave pri vključevanju v slovensko družbo. Ob zakonodaji, ki določa pogoje in načine vstopa, zapustitve in bivanja tujcev v Republiki Sloveniji, ter obveznosti pristojnih državnih institucij v zvezi s temi vprašanji, nimamo opredeljene sistemske podlage za uspešno integracijo tujcev v slovensko družbo, zlasti financiranja učenja slovenskega jezika tujcev, njihovih partnerjev in otrok, ki so v Slovenijo prišli na zakonit način. V luči potreb gospodarstva, ki se sooča s pomanjkanjem domače delovne sile, in demografskih trendov se bo delež tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Sloveniji v prihodnje le še povečeval, zato je nujen usklajen in sistemski pristop na ravni države. Nenazadnje lahko govorimo tudi o tem, da tovrstna problematika predstavlja poligon za spodbujanje nestrpnosti do tujcev v družbi.

Kot opozarja pobudnik, so otroci velikokrat v nezavidljivem položaju, saj so kljub nepoznavanju slovenskega jezika, takoj, ko pridejo v Slovenijo (med šolskim letom) vključeni v vzgojno-izobraževalni proces, prek katerega se učijo slovenskega jezika. Za njih je že sam prihod v tuje okolje stresno, zaradi neznanja jezika pa dodaten stres predstavlja nezmožnost navezovanja stikov z vrstniki in razumevanja osnovnih informacij ter aktivnega spremljanja dela v šoli in vrtcu. To le še otežuje integracijo in socializacijo otrok. S tega vidika je nujno razmisliti o možnosti, da bi bili otroci pred vpisom v vzgojno-izobraževalne ustanove deležni intenzivnega tečaja slovenskega jezika. Poleg tega so podobne težave prisotne tudi na področju zdravstvenih in socialnih storitev, saj zaposleni v javnih ustanovah ne poznajo jezika tujcev, slednji pa ne razumejo nobenega drugega jezika kot svojega materinega. Dogaja se tudi, da otroci, ki poznajo osnove slovenskega jezika, postanejo prevajalci svojih staršev in ostalih članov družine pri komuniciranju v okviru dostopa do javnih storitev (npr. zdravstvena oskrba, socialne storitve, vpis v šolo in vrtec, govorilne ure v šolah, itd.), kar tudi z vidika drugačnega razumevanja informacij otežuje sporazumevanje, predvsem pa je tak način sporazumevanje z etičnega vidika vprašljiv.

Občine tudi nimajo možnosti aktivnega poseganja v problematiko prijavljanja velikega števila tujcev na istem naslovu oz. v posamezni stanovanjski enoti. Nedopustno je, da lahko v stanovanjski enoti, primerni za bivanje npr. štirih oseb, prijavi prebivališče več deset oseb (tujcev), zato bi morali po vzoru zakonodaje, ki ureja dodeljevanje neprofitnih stanovanj v najem, zakonsko opredeliti površinske standarde za prijavo prebivališča v posameznih stanovanjskih enotah.

Komisije in interesna skupina ugotavljajo, da na tovrstne težave opozarja tudi Skupnost občin Slovenije, ki poudarja pričakovanje občin po aktivnejšem ravnanju države v smeri vključevanja lokalne ravni in drugih pomembnih deležnikov (npr. gospodarstvo) pri oblikovanju ukrepov in politik za integracijo tujcev v slovensko družbo.

II)

Porast vpisa otrok priseljencev v vrtce v zadnjih letih po mnenju Skupnosti vrtcev Slovenije zahteva širšo razpravo in ustrezno ureditev. Po njihovih podatkih je v slovenske vrtce vključenih 5-8 % otrok, katerih starši so priseljenci. Ključni problem predstavlja njihovo vključevanje v vrtec med letom, saj zaradi neizpolnjevanja kriterijev (nimajo stalnega prebivališča in slovenskega državljanstva) ne morejo kandidirati na razpisu za vpis novincev v vrtec, ampak vstopijo na priporočilo centra za socialno delo ali ko ima vrtec prosta mesta (drugo starostno obdobje). Poleg tega običajno otroci tujcev vstopijo v vrtec tik pred vstopom v šolo, kar otežuje učenje slovenskega jezika, spoznavanje slovenske kulture in drugačnega socialnega okolja. Dodatno na Skupnosti vrtcev Slovenije opozarjajo, da je zelo težko pričakovati od strokovnih delavk, da bodo v skupini otrok, ki vključuje tudi otroke s posebnimi potrebami, večjo pozornost namenjale otrokom tujcev, ki se soočajo z jezikovno, socialno in kulturo oviro, poleg tega pa večkrat potrebujejo dodatno strokovno pomoč. Prav tako se njihovi starši zaradi jezikovnih ovir (razumejo npr. le albansko ali makedonsko) težko sporazumevajo z vzgojiteljicami in se sploh ne udeležujejo sestankov in govorilnih ur. Problem predstavlja tudi nezaposlenost mater, ki ostajajo doma in se povezujejo v svoj kulturni krog – ne vključujejo se v družbo, ne spoznavajo novega okolja in se ne učijo slovenskega jezika. Skupnost vrtcev Slovenije opozarja na nujnost čimprejšnjega vključevanja otrok tujcev v vzgojno-izobraževalni sistem, saj bi tako lažje postali del novega socialnega okolja. Po njihovem mnenju bi morala biti celotna družina deležna podpore v smislu učenja slovenskega jezika, prav tako bi morali spremeniti normative za oddelke vrtcev.

V Skupnosti centrov za socialno delo že dlje časa opozarjajo na tovrstne težave v zvezi s tujci, ki zakonito bivajo v Sloveniji. Predvsem je problem nepoznavanje slovenskega jezika in hkratnega neznanja drugega tujega jezika (npr. angleščine), poleg tega mlajši socialni delavci ne poznajo srbskega in hrvaškega jezika, kar bi lahko v nekaterih primerih olajšalo njihovo delo. Centri za socialno delo sicer v okviru mladinskih in dnevnih centrov otrokom tujcev nudijo učno pomoč in poskrbijo za učenje slovenskega jezika, vendar ta pomoč ne zadošča. Njihovo stališče je, da bi se morali otroci pred vstopom v šolo po vzoru drugih držav (npr. Avstrija) najprej eno leto učiti slovenski jezik in se šele potem vključiti v izobraževalni proces. Za odrasle vidijo rešitev v večgeneracijskih centrih in ljudski univerzi, ki vključuje tujce in poudarjajo, da bi morali po vzoru skandinavskih držav oblikovati obvezne programe za učenje slovenskega jezika za matere (npr. s pomočjo društev ali nevladnih organizacij - NVO). Če mati pozna jezik države gostiteljice, se namreč celotna družina bistveno lažje integrira v okolje in vzpostavi nov način komuniciranja v skupnosti. Dodatno opozarjajo, da je treba zagotoviti sistemski vir financiranja prevajalcev, saj jih je premalo.

III)

Kot opozarjajo komisije in interesna skupina, je trend povečevanja števila tujcev, ki v Slovenijo pridejo zakonito, zaradi lastnega interesa oz. na pobudo domačega gospodarstva, zaznan praktično v vseh slovenskih občinah. V drugih državah morajo tujci, če želijo dobiti pravico do bivanja, poznati osnove jezika te države, ki omogoča osnovno komuniciranje in vključevanje v življenje države gostiteljice, kar pa ne velja za Slovenijo.

Medtem ko delodajalci več ali manj poskrbijo za osnovne pravice in bivanjske razmere tujcev, ki pridejo v Slovenijo na delo, pa nastopi problem, ko se tujemu delavcu pridruži

njegova družina (žena in otroci) in se zaradi jezikovnih, socialnih in kulturnih ovir soočajo s težavami pri vključevanje v življenje v Sloveniji. Javne institucije (šole, vrtci, zdravstveni domovi, centri za socialno delo) pa so zaradi odsotnosti sistemskih rešitev prepuščeni več ali manj lastni volji in iznajdljivosti pri reševanju težav. Na področju vzgoje in izobraževanja je ključen problem zagotavljanje sistemskega financiranja poučevanja otrok tujcev slovenskega jezika. Namesto da bi z intenzivnimi tečaji slovenskega jezika mladim še pred vstopom v izobraževalne procese olajšali integracijo, se otroci ob rednem izobraževanju učijo slovenski jezik le nekaj ur na teden, in zaradi neznanja jezika ne morejo slediti učni snovi. Državni svetniki opozarjajo, da podatki OECD kažejo, da v Sloveniji pri integraciji otrok tujcev prihaja do težav, saj Slovenija v mednarodnih raziskavah sodi med osem držav, kjer je šolski uspeh otrok migrantov bistveno slabši od povprečja populacije. Obstaja sicer nekaj primerov dobre prakse, kot npr. OŠ Livada ali OŠ Koper, kjer se tuji otroci vsak dan eno uro pred poukom učijo slovenskega jezika, vendar bi morali tak način učenja slovenskega jezika uveljaviti v vseh vzgojno-izobraževalnih ustanovah in tudi sistemsko urediti njegovo financiranje. Hkrati so dodatno obremenjeni tudi pedagoški delavci, ki za dodatno delo nimajo zagotovljenega sistemskega financiranja.

V zvezi z vključevanjem otrok v izobraževane procese komisije in interesna skupina še posebej opozarjajo na težave v srednješolskem (poklicnem) izobraževanju, ko so tuji dijaki zaradi nepoznavanja slovenskega jezika, zaradi varnosti pri delu pri praktičnem pouku (delo s stroji) izločeni iz učno-delovnih procesov. S tem pa izgubljajo možnost pridobivanja praktičnih izkušenj, ki so pogoj za uspešen zaključek šolanja. Ti dijaki bi morali biti še pred vključitvijo v slovenske izobraževalne programe, še posebej poklicne šole, deležni (enoletnega) učenja slovenskega jezika.

Še večje težave imajo partnerke tujih delavcev (žene in matere), ker niso vključene v nobene institucionalne dejavnosti, kjer bi se lahko učile slovenskega jezika in krepile komunikacijske veščine izven domačega okolja. Komisije in interesna skupina se strinjajo, da je treba ženskam-materam takoj po prihodu omogočiti učenje slovenskega jezika in pridobitev znanj o slovenski kulturi in vrednotah, saj bo s tem integracija celotne družine v slovensko družbo bistveno hitrejša in uspešnejša.

Komisije in interesna skupina tudi opozarjajo na problem prijavljanja prebivališča večjega števila tujcev na istem naslovu (imajo tudi volilno pravico), kjer pa dejansko ne prebivajo. Nujno bi bilo treba vzpostaviti nadzor nad prijavami prebivališča, saj je podatek o dejanskem številu tujcev potreben tudi zaradi poznavanja potreb potencialnih uporabnikov javnih storitev. Ob tem se komisije in interesna skupina strinjajo, da je treba zakonsko opredeliti površinske standarde, ki so osnova za prijavo prebivališča v posamezni stanovanjski enoti.

V okviru vedno večjih potreb slovenskega gospodarstva po tuji delavni sili in ob demografskih trendih postajajo migracije dejstvo in se bodo po podatkih OECD le še povečevale. Brez poznavanja jezika države gostiteljice je integracija tujcev v družbo otežena. To lahko spodbuja delovanje tujcev v zaprtem okolju oz. getoizacijo in posledično krepi nestrpnost domačega prebivalstva in povzroča konflikte v družbi. Da se izognemo poglabljanju težav v zvezi z integracijo tujcev, ki so sicer še obvladljive, mora država čim prej z usklajeno, premišljeno in sistematično politiko zagotoviti enakovredno in enakopravno vključevanje tujcev in njihovih partnerjev ter otrok v slovensko družbo.

IV)

Komisije in interesna skupina ugotavljajo, da na resornih ministrstvih pozdravljajo pobudo in širšo razpravo o njej, saj težave na področju integracije tujcev zahtevajo usklajeno delo vseh družbenih akterjev.

Kot pojasnjujejo na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), se je treba v vseh razpravah o integraciji tujcev zavedati, da je Slovenija želela dobiti dodatno delovno silo, obenem pa je poleg zahtevanih znanj in veščin dobila ljudi, z njihovimi potrebami in ki imajo drugačne kulturne in družbene navade, ki jih je treba pri integraciji upoštevati in nanje reagirati. Podatki o številu otrok s tujim državljanstvom v sistemu vzgoje in izobraževanja kažejo, da je tujih otrok v vseh starostnih skupinah relativno malo, kljub temu pa je treba izvajati ustrezne ukrepe - nekateri se sicer že izvajajo.

Na MIZŠ pojasnjujejo, da so strokovna mnenja in prakse držav glede integracije tujcev v šolski sistem različne. Medtem, ko pri nas velja sistem inkluzivnega učnega okolja, nekatera okolja prakticirajo sistem, da se posameznik vključi v izobraževalni proces šele po enoletni pripravljalnici na šolo. Vendar tudi Nemčija in Švedska, ki sta primera dobre prakse, priznavata pojav velikih težav pri integraciji tujcev. Poleg tega pa enoletno pripravljalno obdobje na šolo lahko povzroči, da se vzpostavi t.i. geto enakih, ki nimajo želje ali imajo manjšo željo po integraciji v okolje. Na drugi strani predstavlja inkluzivno učno okolje, ki sicer ni idealen sistem in ga zagovarja Slovenija, ter je bil 2006 predstavljen v Svetu Evrope, eno od pomembnih alternativnih rešitev, ki je plod domačih strokovnih dognanj, temelji pa tudi na izkušnjah drugih držav. Z vidika nujne integracije celotne družine v slovensko družbo, tako otrok kot odraslih, pa na MIZŠ poudarjajo pomembnost sodelovanja različnih resorjev (za izobraževanje, notranje zadeve, delo in socialne zadeve in drugi) in se zavedajo, da posamezni resorji vedno ne poznajo dobro dela drugih resorjev na tem istem področju.

Komisije in interesna skupina so se seznanile z informacijo, da že skoraj dve leti obstajajo priporočila, gradiva in usmeritve za izobraževanje tujcev za celotno vertikalo - od vrtcev do univerzitetnega nivoja, ki so objavljena na spletni strani MIZŠ. Opredeljena so tudi priporočila, na kakšne načine naj se tujce poučuje slovenski jezik. V zaključni fazi je tudi priprava pravilnika, ki ureja način poučevanja na tečajih slovenskega jezika za tujejezične govorce in predvideva 70 ur letnega programa za posameznike ali manjše skupine. V zvezi s težavami tujih dijakov pri praktičnem pouku v srednjih šolah, na katere opozarjajo državni svetniki, na MIZŠ ugotavljajo, da gre za resen problem. Tuji dijaki se v izobraževalne procese lahko vključijo takoj po prihodu v Slovenijo, pri tem pa se zaradi nezadostnega poznavanja slovenskega jezika postavlja vprašanje zagotavljanja varnosti pri izvajanju prakse pri različnih delodajalcih. Kot je pojasnil predstavnik MIZŠ, se bo ministrstvo dejavno vključilo v reševanje tega problema.

Na Ministrstvu za notranje zadeve (MNZ) pojasnjujejo, da področje integracije tujcev opredeljuje Zakon o tujcih. Primarno je MNZ pristojno za usklajevanje, koordinacijo in zagotavljanje informacij o pravicah in dolžnostih tujcev, kar se izvaja preko brošur in spletnih strani. MNZ je pristojno tudi za izvajanje programov slovenskega jezika ter spoznavanja slovenske družbe in kulture za tujce državljane tretjih držav, ki niso vključeni v redni izobraževalni sistem. Z Ministrstvom za kulturo MNZ zagotavlja tudi programe medkulturnega dialoga. Za programe učenja slovenskega jezika MNZ zagotavlja financiranje že deset let: sprva je bilo to v obliki programa slovenskega jezika in spoznavanja slovenske kulture, zgodovine ter državne ureditve, od 2002 pa se izvaja enoten program z naslovom Začetna integracija priseljencev, ki je bil razvit skupaj z MIZŠ in z Andragoškim centrom. V zadnjih petih letih se je tega programa, ki ga izvaja več kot 20 izobraževalnih institucij v 34 krajih po Sloveniji, udeležilo okoli 6500 državljanov tretjih držav. Za njegovo izvajanje je bilo porabljenih več kot 3 milijone evrov, od tega del evropskih sredstev. MNZ krije stroške prvega opravljanja izpita iz slovenskega jezika za tiste, ki se programa udeležijo vsaj 80 %, saj želijo spodbujati udeležbo na tečaju. Kot poudarjajo na MNZ, so potrebni še drugi programi, npr. program medkulturnega dialoga in razumevanja s slovenskimi državljani na lokalni ravni. V ta namen je MNZ lani objavil javni razpis, s katerim so želeli oblikovati t.i. posebna središča medkulturnega dialoga na lokalni ravni, vendar je bilo premalo interesa. Javni razpis bo letos ponovljen in na MNZ upajo, da bo tokrat več interesa za prijavo.

Glede izpostavljenih težav pri sporazumevanju tujcev v zdravstvenih zavodih je bilo državnim svetnikom pojasnjeno, da je januarja 2018 na podlagi večmesečnega projekta v okviru MNZ nastal priročnik za lažje sporazumevanje v zdravstvu. Gre za prvi priročnik, ki je namenjen lažji komunikaciji med pacienti in zdravstvenim osebjem na primarnem nivoju zdravstvene oskrbe. Priročnik je na voljo v štirih jezikih. MNZ ureja tudi spletni portal Info tujci in ima koordinacijsko vlogo na področju vključevanja tujcev. Od 2008 deluje Svet za integracijo tujcev, ki podaja mnenja in priporočila k nacionalnim programom, pomembnim za integracijo tujcev, sodeluje v postopkih priprave zakonov in drugih predpisov ter izvaja integracijske aktivnosti, analize stanja, itd. Člani Sveta za integracijo tujcev so predstavniki resornih ministrstev, ki so vpeti v to problematiko, nevladne organizacije, predstavniki priseljencev, zastopane so tudi organizacije lokalnih skupnosti - v preteklosti je bil to predstavnik Skupnosti občin Slovenije, zdaj pa predstavnik Združenja mestnih občin.

V zvezi z opozorili, da bi morala Slovenija kot pogoj za pridobitev dovoljenja za prebivanje določiti (osnovno) znanje slovenskega jezika, je bilo državnim svetnikom pojasnjeno, da pogoje za izdajo dovoljenj za prebivanje za različne namene določa Zakon o tujcih, pri čemer so pogoji za izdajo različnih oblik dovoljenj za prebivanje v državah članicah opredeljeni v evropski zakonodaji. Kot pojasnjujejo na MNZ, nacionalna zakonodaja ne določa znanja slovenskega jezika kot pogoja za pridobitev dovoljenja za prebivanje, v skladu s tolmačenjem Evropske komisije, pa bi tak pogoj država lahko določila, če bi hkrati zagotovila dostop do tečajev slovenskega jezika. Strokovno mnenje MNZ je, da je to trenutno neprimerno zahtevati, ker je v tujini dostop do tečajev slovenskega jezika otežen. V prihodnje pa bi bil lahko to pogoj za podaljšanje oz. za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje, vendar je to politična odločitev.

Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) pojasnjujejo, da vsaka država ureja migracijska vprašanja na svoj način, tudi glede zahtev o znanju jezika države gostiteljice so uvedeni različni ukrepi. Na MDDSZ poudarjajo, da delovne migracije spodbuja slovensko gospodarstvo, saj lahko tuj delavec pride v Slovenijo le, če ima zagotovljenega delodajalca, ki tudi postavlja pogoje za prosta delovna mesta. Če delodajalec od kandidata ne zahteva znanja slovenskega jezika, se v postopku izdaje dovoljenja in v celotnem postopku zaposlovanja znanje slovenskega jezika ne preverja. Se pa v primeru slovenskih državnih podjetij, kot je npr. Pošta Slovenija, pričakuje, da je eden od pogojev za zasedbo delovnega mesta tudi znanje slovenskega jezika.

Na MDDSZ dodatno pojasnjujejo, da je praksa slovenskih podjetij, ki od tujcev ne zahtevajo znanje slovenskega jezika zgodovinsko pogojena, saj je večina delovnih migrantov k nam prihajala iz držav bivše skupne države, katerih jezik delodajalci bolj ali manj razumejo. Ker se balkanski bazen delovne sile pospešeno prazni, delavcev je manj oz. države kot sta npr. Avstrija in Nemčija intenzivno rekrutirajo delovno silo na Hrvaškem, v BiH in Srbiji, bo moralo slovensko gospodarstvo in država iskati potrebno tujo delovno silo v bolj oddaljenih državah, katerih jezik nam je manj razumljiv. MDDSZ je v okviru priprave nove Strategije ekonomskih migracij identificirala tri možne države izvora ustrezne tuje delovne sile in ena od teh je tudi Ukrajina. Potencialna okolja za pridobitev dodatne delovne sile so iskali v državah, ki so nam po kulturnih in jezikovnih značilnostih bližje in ima slovensko gospodarstvo z njimi že stike. Nekatere države kot npr. Bangladeš iščejo možnosti oz. ponujajo svoje državljane kot primerno delovno silo za slovensko gospodarstvo. S tega vidika bo treba vprašanju znanja slovenskega jezika kot pogoju za zasedbo delovnega mesta v Strategiji ekonomskih migracij nameniti posebno pozornost. Ena od možnih rešitev bi bila zakonska obveznost za delodajalce, da poskrbijo za ustrezno raven znanja slovenskega jezika tujih delavcev in to tudi financirajo. Druga možnost je, da bi tujce v okviru postopka pridobivanja ustreznih

dovoljenj za prebivanje spodbujali k učenju slovenskega jezika in bi v primeru izkazanega ustreznega znanja slovenskega jezika dovoljenje pridobili prej.

V zvezi s problematiko fiktivnih prijav prebivališč na MDDSZ pojasnjujejo, da so ob preverjanju v preteklosti ugotovili, da je treba velik del zaznanih težav s prekomernim številom prijav na istem naslovu iskati v dejstvu, da se del dejavnosti slovenskega gospodarstva izvaja v drugih državah EU in tretjih državah. Še posebej je izrazita v tem deležu dejavnost transporta, ki večinoma zaposluje tujo delovno silo – po oceni 25. - 35.000 tujcev oz. državljanov tretjih držav. Medtem ko slovenska zakonodaja od tujcev, ki dejansko ne prebivajo v Sloveniji in ne nameravajo prebivati pri nas, ne zahteva ureditve prebivališča, pa si ga morajo urediti v skladu z evropsko zakonodajo zaradi pridobitve ustreznih dovoljenj (potrdilo A1). Ti tujci si uredijo prebivališče v Sloveniji, vendar delajo izven Slovenije in tudi dejansko bivajo drugje (v svoji državi). Gre za problem, ki ga bo morala država v prihodnje ustrezno rešiti.

MDDSZ izvaja različne socialne programe, ki so ključni za primerno integracijo tujcev. V okviru programov pilotnega projekta celovitega pristopa k socialni aktivaciji je bila kot problematična homogena skupina identificirana skupina žensk, ki prihajajo iz tujih kulturnih območij in ne znajo slovenskega jezika (npr. albanske ženske). Na MDDSZ je razpisanih več projektov oz. programov, ki se financirajo iz sredstev Evropskega socialnega sklada in se izvajajo na območju celotne Slovenije oz. v krajih, kjer je tovrstna problematika še posebej pereča: v Mariboru, Ljubljani, Velenju, Celju, Kranju in na Jesenicah. Odziv udeleženk je dober, v okviru projekta se poskuša v čim večji meri pritegniti tudi druge družinske člane. Poleg tega se v letu 2018 izvaja 25 programov za otroke in mladino, ki se financirajo iz integralnih sredstev MDDSZ. Program se ne izvaja v Velenju in Celju, če pa imajo občine interes za sodelovanje, lahko MDDSZ vzpostavi dodatne programe. Programi, ki se izvajajo v popoldanskem času, niso namenjeni izvajanju učni pomoči, ampak še posebej pridobivanju socialnih veščin. Večina otrok je iz priseljenskih družin, po neuradnih podatkih jih je največ iz albanskega kulturnega okolja. Na ravni države deluje tudi petnajst večgeneracijskih centrov, ki se financirajo iz sredstev Evropskega socialnega sklada in programi katerih se nanašajo tudi na problematiko oseb, ki prihajajo iz drugih kulturnih območij. Na MDDSZ tudi pojasnjujejo, da so zaradi lažjega sporazumevanja na centrih za socialno delo na podlagi njihovih opozoril zagotovili kader za ustrezno tolmačenje, ki ga financira država. Ob tem pa priznavajo, da je tolmačev na centrih za socialno delo premalo in zato niso na voljo vsak trenutek. Na MDDSZ (področju sociale) pogrešajo boljše povezovanje z lokalnimi skupnostmi, saj bi poznavanje potreb lokalnega okolja in lokalnih programov pripomoglo k pripravi ustreznejših programov ministrstva, ki bi sledili dejanskim potrebam v lokalnih skupnostih in regijah. Kot primer je bil izpostavljen Nacionalni program socialnega varstva, v okviru katerega MDDSZ preko t.i. regijskih izvedbenih načrtov želi pridobiti čim več informacij s področja socialnih vprašanj - kakšne so potrebe v regijah in lokalnih skupnostih, pri čemer je odziv lokalne ravni relativno skromen.

Urad za oskrbo in integracijo migrantov (urad) je sicer pristojen za nastanitev in oskrbo prosilcev za mednarodno zaščito in integracijo oseb, ki dobijo status, vendar pa bi se lahko nekatere njihove dobre prakse s področja šolstva in zdravstva prenesle tudi v programe za druge skupine tujcev. Državni svetniki ugotavljajo, da so uspehi na področju šolstva dobri, saj se v azilnih domovih s tujci ukvarjajo usposobljeni socialni delavci. Spodbuja se jih k rednemu obiskovanju tečaja slovenskega jezika in vsakodnevno delo z njimi daje uspehe. Vsi otroci obiskujejo osnovno šolo (OŠ Livada, OŠ Koper, OŠ Maribor, OŠ Logatec). Otroci se zelo hitro naučijo slovenskega jezika in so v nekaj tednih po prihodu že vključeni v izobraževalni sistem. Na uradu zagovarjajo takojšnji pristop k pouku in menijo, da bi bile t.i. pripravljalnice na šolo slaba rešitev. Pripravljajo tudi programe opismenjevanja za starejše otroke nad 15 let, ki omogočajo, da so otroci v nekaj mesecih usposobljeni za vključitev v izobraževalne procese. Vsi osnovnošolski otroci so vključeni v podaljšano bivanje, saj so na ta način več časa v stiku s slovenskim

jezikom. Tudi urad je zaznaval, da se starši zaradi nepoznavanja slovenskega jezika niso udeleževali roditeljskih sestankov, vendar jih vseskozi spodbujajo, da hodijo na roditeljske sestanke in govorilne ure. Prvih nekaj mesecev jih na roditeljskih sestankih spremljajo tudi socialni delavci. Težave zaradi nepoznavanja jezika v primeru obiska zdravnika se rešujejo s pomočjo kulturnih mediatorjev – običajno so to tujci, ki že nekaj časa živijo v Slovenji in govorijo slovenski jezik. Za uspešno integracijo, ki je dolgotrajen proces, je treba vključiti tudi zunanje akterje in Urad zato v svoje delo vključuje NVO in prostovoljce, ki jim npr. pomagajo tudi pri večji integraciji žensk v slovensko družbo in pri njihovem učenju slovenskega jezika.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Bojan Kontič.

Predsednik Komisije za
kulturo, znanost, šolstvo in šport
Branimir Štrukelj, l.r.

Predsednik Komisije za
državno ureditev
Rajko Fajt, l.r.

Vodja Interesne skupine
lokalnih interesov
Milan Ozimič, l.r.

Podpredsednik Komisije za
lokalno samoupravo
in regionalni razvoj
Samer Khalil, l.r.